

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 23.

V Ljubljani, 1. decembra 1883. l.

XXIII. leto.

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

18.

„Devičice, noričice,
Ki fantom dost' vrljmete“.
Národní pesen.

Čemú se laskamo ženskim bolj, nego moškim; čemú jih občudujemo tako zeló; čemú jih povzdiguje tako radi celó v deveta nebesa? Kaj je vredno pri ženski tolikega občudovanja? Morda njih lepota? Kakor bi bile one krive, da so nekatere izmed njih lepe. Tedaj njih lepoti se laskamo in klanjamo? Lepa pesen, lepa podoba in lepa ženska je pač res vredna občudovanja, posebno ker vse to troje postaje dan danes zmiraj redkeje.

Vender da občudujemo ženskinó lepoto, verjemite mi, da delamo s tem ženski le krivico. Lepi ženski se radi laskamo, pripovedujemo ji marsikaj lepega, sploh z eno besedo: hočemo jo ogreti za se. Ali največ nima krasotica čisto nič od tega prevelicega laskanja. K večemu, da jo slednjič zapelje kak predrzen čestilec. To je vse.

To prilizovanje, draga bralka, je gotovo zeló krivično. Vedi, lepa bralka, da se ti s tem laskanjem in občudovanjem dela velika, velika krivica. Kako to? vprašaj. — Ali se nam ženskim ne sme povedati, da smo lepe? — Ali pomislimo le, da nič tako lahko ne izgine, nič se tako lahko ne izgubi, kakor ravno lepota. Danes, lepa bralka, občudujejo tvojo lepoto, a jutri ti vzame tvojo krasoto kaka bolezen. Kaj meniš, ali te bode še kdo občudoval? S tvojo lepoto izginili bodo vsi oni prejšnji laskalci in občudovalci, in ti bodeš ostala tako samotna, tako zapuščena. Celó tvoje tovarišice, katere si poprej prekosila v lepoti, celó té te bodo zapustile, se ti smejale, ter se norčevale s teboj.

Za to verjemi mi, lepa bralka, da ti tvoji laskalci le krivico delajo. Ne verjemi jim, naj te ne napihne njih prilizovanje in občudovanje. In mnogo lože ti bode prenašati enkrat tudi, če bode treba, izgubo svoje lepote.

19.

„Bin weder Fräulein, weder schön,
Kann ungeleitet nach Hause geh'n“.
Gothe.

Ali bi ti odgovorila tako komú, ljubeznjiva bralka? In čemu bi neki? Takov odgovor bi te zeló ponižal pred soboj samó in tudi pred svetom.

Zdanja šega in navada zahteva, da te nazivljemo z imenom gospá ali gospodičina. Gorjé tudi onemu, kdor bi te ne nazival tako! In zakaj te nazivljemo takó? Zato ker

je tvoj soprog gospod ali tvoj oče gospod. Ti si tedaj gospá; ali soproga sluge tvojega gospoda imenuje se kar naravnost žena. In vender ti gospá in ti gospodičina nisi dostikrat nič bolj študirana, nego soproga sluge. Dostikrat te celó prekosí ona, katero imenuje svet naravnost ženo, v marsičem. Ali ti si in ostaneš gospá ali gospodičina, in ona je navadna ženska.

Pač te povzdigne ta priimek, kaj ne, čestita gospá? In kako te povzdigne! Ne bodem preiskoval, ali te moralično vselej povzdigne, ali morda na kakov drug način. Tudi ne trdim, da je ta priimek nemoralichen. In res je tudi, da bi te svet obsodil krivo, ako bi ne hotela, da te nazivljó ljudje takó. Marsikatera druga bi bila vesela, ako bi se mogla pustiti nazivati tako. In ti imaš to prednost. Kako srečna si!

Vender kaj hočem s tem reči? Nauk, ki ti ga hočem dati v tem poglavji je ta: Ženska, bodi ponižna! Ti rasteš in se krepíš le s svojim možem in ti padaš in se rušíš le s svojim možem. Ako on kaj veljá, veljaš tudi ti kaj; njega propad je tudi tvoj pogín. Zato bodi ponižna, spominjaj se svoje odvisnosti od njega; in uči ponižnosti tudi svoje hčere.

Da, posebno našim zdanjim hčeram bi bilo zeló treba nekoliko ponižnosti. Kajti oné so pač izvanredno predrzne, trmaste in zraven zeló abotne; ali le ponižne niso. In vender kako ljubeznjiva stvarica je ponižna deklica. Užé, ako beremo o kaki tako redki stvarici. Ali v resnici naj bi ne bilo taci! To bi bilo vender preveč.

Kaj je tedaj storiti? Treba je ohraniti hčere v vedni odvisnosti. Ali slišim užé vprašati: Ali hči ne bode postala na takov način nikdar samostojna? I, kdo jo tudi sili? To je ravno prokletstvo naše zdanje vzgoje, da vzgojamo tako samostojne ženske, kakor so profesorice, doktorice i. t. d. Odvisna bodi hči najprej od svojih starišev, in pozneje od svojega moža. Tako je najbolje za njo in za možá. Gorjé, kjer vlada ženska! — In ako ne dobí moža? slišim zopet vpraševati. — Ako ga ne dobí, ga nima tudi; jaz ji ga ne bodem preskrboval; in tudi ne mislim spisovati knjige o vzgoji onih hčerá, ki imajo namen, postati enkrat stare in zarjavele device. Ako dekle ne dobí moža, je največ sama kriva, ker ravná ali ko tica, ki visoko leta, in nizko obsedí, — ali ko ona štirinogata žival, ki ríje le po blatu.

Dalje, ako hočemo vzgojiti ponižne ženske, ne laskajmo se jim, in ne narejajmo iz njih učenjakinj. O ženski učenosti vender bomo govorili o poznejih poglavjih.

(Dalje prihodnjič.)

Knjiga Slovénka

v

dobah XVI. XVII veka.

Predgovorček dežele Štajarske, Koroške in Kranjske slavnih velikašev sinovom, vsej viteškega stanu plemeniti mladini.

Ker pa pri nekterih bodisi malo previdnih bodisi manj vzobraženih tudi taki, ki ménijo, da je svet celo majhen, češ, ker se nikdar niso oddaljili od očetovskega doma, ali če so se, jim ni bilo veliko mar, kaj drugod biva ali se godí, o Slovenskem našem jeziku (de Slavonica nostra lingua) brez ljubezni sodijo in govorijo, ti bodo torej mislili, da bom jaz o Slavenih (de Slavis), češ, o neznatnih ljudeh, kaj brez premislika povedal. Zatorej se mi je vredno zdelo na tem mestu globokeje poseči, vendar to reč prav ob kratkem pojasniti. Ne mislim pa s Slavenskim imenom (Slavico nomine) kakega ljudstva skritega v neznatnem kraju ter z gotovimi in kaj ozkimi mejami ograjenega. Temuč imenujem in zapopadam s tem imenom vse kraje in ljudi, karkoli jih ali Slavenski